

גליונות לעיון בפרשת השבוע
ערוכים בידי נחמה לינוביץ
השנה השש-עשרה
יו"ל ע"י מוסד תורה והשכלה למבוגרים ולנוער
הסתדרות נשי מזרחי באמריקה

נשא (תשי"ז)

ז קרבן הנשיאים.

א.א. שאלה כללית

אברבנאל מקשה לפרקנו:

למה זכר הכתוב כאן קרבן כל אחד מהנשיאים בפרסיות הענינים, בהיות קרבנותיהם שוים מבלי חלוף כלל, והיה די כשיאמר בראשון מהם: "זה קרבן נחשון בן עמינדב" דרך משל ואחר כך דבר יום ביומו, וכן הקריב פלוני ביום פלוני, לא שיכתוב דבר אחד י"ב פעמים, שהוא כפל מופלג ודבר זר?
התוכל לענות לשאלה זו (שכבר תמהו בה האשונים ואחרונים)?

ב. זכר ויקריבו נשיאי ישראל ראשי בית אבותם הם נשיאי המטות הם העומדים על הפקודים.

רש"י: שהיו שוטרים עליה. במצרים והיו מוכים עליהם, שנאמר (שמות ה' י"ד): "ויוכו שוטרי בני ישראל אשר שמו עליהם נוגשי פרעה לאמור: "מדוע לא כליתם חקכם ללבן כתמול שלשום?"

להבנת דברי רש"י אלה קרא דברי

במדבר רבה ט"ו כ"י:

...עמדו ומנו את הלבנים ואמר להם פרעה: "כזה אתם מעמידים בכל יום ויום!" מינה את הנוגשים של מצרים על השוטרים של ישראל והושטרים התמנו על יתר העם, וכשאמר להם פרעה (שמות ה' ז'): "לא תוסיפון לתת תבן לעם ללבון הלבנים... הם ילכו וקששו להם תבן, ואת מתכנת הלבנים... תשימו עליהם, לא תגרעו ממנו", היו מכין הנוגשים את השוטרים שנאמר: "ויוכו שוטרי בני ישראל" והיו השוטרים מוכים על יתר העם (=בגלל העם) ולא היו מוטרין אותם בידי הנוגשים (פירוש המהרז"ו: שלא גלו שוטרי ישראל לנוגשים, מי הם שלא השלימו מתכנת הלבנים, כי כל שוטר היה ממונה למשל על עשרה אנשים, אשר כל איש היה צריך לעשות מאה לבנים והיה הנוגש תובע מהשוטר אלף לבנים שהיה לו להעמיד, ואם היה מגלה לנוגש, שזה לא העמיד המאה שלו, היה הנוגש מענישו) והיו השוטרים אוטרים: "מוטב לנו ללקות גאל יכשל יתר העם".

מה הקשי בפסוקנו שרצה רש"י לישוב בדבריו דלעיל?

ג. גאופים של הנשיאים...

הטוה לדברי המדרש דלעיל את דברי המדרש הבאים:

במדבר רבה ז' י"ט:

"ויקריבו נשיאי ישראל." למה נזדרזו הנשיאים לבוא ולהקריב תחילה ובמלאכת המשכן נתעצלו ולא הביאו אלא אבני שהם ואבני מלואים באחרונה? לפי שבשעה שאמר משה (ל"ה ח') "כל נדיב לב יביאה את תרומת ה'" ולא אמר לנשיאים, היה רע בעיניהם על שלא אמר להם להביא. אמרו: "יביאו העם מה שיביאו, ומה שיחסר. נמלא אנחנו". שמחו כל ישראל במלאכת המשכן והביאו בשמחה כל נדבה ובזיוות. ראה מה כתוב: (שמות ל"ה כ"ב) "ויבואו האנשים על הנשים", שהיו דוחקים זה על זה ובאים, אנשים ונשים בערבוביה. ולשני בקרים הביאו כל הנדבה, שנאמר (ל"ו ג') "והם הביאו אליו עוד בבקר, בבקר". וכתוב (ל"ו ז'): "והמלאכה היתה דים". לאחר שני ימים בקשו הנשיאים להביא נדבתם ולא יכלו, שכבר צוה משה:

(ל"ו ז') "ויעבירו קול במחנה לאמור: איש איש אל יעשו עוד מלאכה". והיו הנשיאים מצירים על שלא זכו בנדבת המשכן. אמרו: "הואיל ולא זכינו בנדבת המשכן, נתן בבגדי כהן גדול". שנ' (ל"ה כ"ז) "והנשיאים הביאו את אבני השהם...". אמר הקבה"ו: "בני שנזדרזו - יכתב שהביאו והותר (ל"ו ז'), והנשיאים שהתעצלו - יחסר אות אחת משמם, שכן כתיב "והנשיאים חסר יו"ד". כיון שנגמר המשכן, הקדימו והביאו קרבן בזריזות.

ונתפרשו דברים אלה יפה בפרושו של ר' שמשון רפאל הירש (תרגום גרמנית ע"י אבי מורי ז"ל):

... הנשיאים חשבו את הקריאה להתנדבות כל העם לפגיעה בכבוד מעלתם, ובצפיתם שתרומת העם לא תספיק נאזי יפל בגורלם כבוד השלמת החסר, לא מהרו להשתתף בהתנדב עם. ואולם זריזות העם הכזיבה את חשבונם, עד שיצא שנשאר להם רק להביא את אבני השהם וכו' לבגדי הכהן הגדול.

האם דעת שני המדרשים האלה (במדבר רבה ט"ו ובמדבר רבה ז') השונים זה מזה בהערכת הנשיאים סותרים זה את זה או יש לישבם?

א. ב הם נשיאי המטות, הם העומדים על הפקודים.

השוה דברי רש"י לפסוקנו שהובאו בשאלה א לדבריו הבאים:

בראשית ל"ג ט"ז ד"ה וישב ביום ההוא עשו לדרכו שעירה.

עשו לבדו; וארבע מאות איש שהלכו עמו נשמטו מאצלו אחד אחד. והיכן פרע להם הקבה"ו? בימי דוד שנ': (שמואל א' ל' י"ז): "ויכם דוד... ולא נמלט מהם איש כי אם ארבע מאות איש נער אשר רכבו על הגמלים וינוסו."

שמות ב י"ג ד"ה שני אנשים עברים:

דתן ואבירם - הם שהותירו מן המן.

" ד י"ט ד"ה כי מתו כל האנשים

מי הם? דתן ואבירם. חיים היו, אלא שירדו מנכסיהם והעני חשוב כמת.

שמות ד כ' ד"ה על החמור

חמור המיוחד. הוא החמור שחבש אברהם לעקדת יצחק והוא שעתידי מלך המשיח להגלות עליו, שנאמר (זכריה ט') "עני ורוכב על החמור".

מהו הרעיון המשותף בכל המקומות האלה ברש"י ומה כונת חז"ל ב"זהו ייט" אלה?

לזהו המזור של שלשת החמורים

עיינ דברי האברבנאל ועקדת יצחק בגליון וירא תש"ח שאלה ג.

השאלות המסומנות X קשות והמסומנות XX קשות ביותר, יפפור כ"א לפי הבנתו. שאלות וגם תשובות נא לשלוח לנחמה ליבוביץ, קרית משה ירושלים.